

“...ผู้ร้ายในละครสังคิตเรื่องมิกาโดก็เป็นเช่นนั้น
เพียงแต่ลักษณะ บุคลิกภาพของผู้ร้าย และวิธีการ
สร้างปัญหาจะชวนขัน บางครั้งปัญหาเหล่านั้นกลับ
มาผูกมัดให้ตนเองต้องหาทางแก้ไข ผู้ชมจะไม่นึก
เกลียดชังแต่กลับรู้สึกขบขันเสียมากกว่า ทั้งนี้เพราะ
ผู้ร้ายในมิกาโดเป็นผู้ร้ายที่น่ารักนั่นเอง...”

ผู้ร้ายในมิกาโด : ถึงร้ายก็น่ารัก ✓

นิดา มีสุข *

บทละคร เป็นงานประพันธ์ที่แสดงแนวคิดบางอย่างในการดำเนินชีวิตของบุคคล ละครจะสนุก บทบาท
ของตัวละครต้องน่าสนใจ และการทำให้บทบาทของตัวละครน่าสนใจนั้น ขึ้นอยู่กับการนำเสนอลักษณะของตัวละคร
ที่ชัดเจน มีปัญหาและอุปสรรคให้แก้ไข ซึ่งตัวละครที่เป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตของตัวละครเอกก็คือ
ตัวผู้ร้าย

ลักษณะของผู้ร้ายในเรื่องบันเท็งคิตโดยทั่วไปคือจะเป็นอริกับตัวละครเอก พฤติกรรมของตัวละครจะขัดขวาง
หรือทำร้ายตัวละครเอก ตัวละครซึ่งเรียกว่าเป็นผู้ร้ายเหล่านี้ มักเป็นผู้มีเล่ห์เหลี่ยม มีอำนาจมากกว่า เป็นอันตราย
เพื่อให้ผู้ชมหรือผู้อ่านคอยเอาใจช่วยตัวละครเอกให้รอดพ้นอุปสรรคทั้งปวง ผู้ร้ายในละครสังคิตเรื่องมิกาโดก็เป็น
เช่นนั้น เพียงแต่ลักษณะ บุคลิกภาพของผู้ร้าย และวิธีการสร้างปัญหาจะชวนขัน บางครั้งปัญหาเหล่านั้นกลับ
มาผูกมัดให้ตนเองต้องหาทางแก้ไข ผู้ชมจะไม่นึกเกลียดชังแต่กลับรู้สึกขบขันเสียมากกว่า ทั้งนี้เพราะผู้ร้ายในมิกาโด
เป็นผู้ร้ายที่น่ารักนั่นเอง

บทละครสังคิตเรื่องมิกาโดเป็นบทละครที่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแปลงมาจาก
มหาอุปรากรเรื่อง Mikado ของ Sir William S. Gilbert

เนื้อเรื่องหลักมีอยู่ว่า สมเด็จพระเจ้ามิกาโดทรงญี่ปุ่น ออกกฎหมายใหม่ห้ามผู้ชายเจ้าชู้ใครทำผิดกฎหมาย
ต้องโทษประหารชีวิต กฎหมายฉบับนี้ทำให้โกโกซึ่งเป็นช่างตัดเสื้อได้รับเลือกจากกรรมการเมืองและหัวหน้าราษฎร
ให้เป็นเจ้าคุณเพชรฆาตเมืองตติบุเพราะทำผิดกฎหมายเป็นคนแรก ทั้งนี้เพราะทุกคนคิดว่าถ้าจะต้องมีการประหาร
ชีวิตกันจริงๆ แล้ว เพชรฆาตย่อมไม่กล้าประหารชีวิตตนเองเป็นแน่

นอกจากนั้นพระโอรสขององค์มิกาโดก็ต้องหนีออกจากวังเพราะไปพูดกับกะดิละซึ่งเป็นสาวแก่ในวังและ
นางต้องการแต่งงานด้วย พระโอรสปลอมเป็นนักรบไปตามหาห้ายมัม ซึ่งเป็นลูกเลี้ยงของโกโก ก็พอดีทางเมืองตติบุ
ถูกเร่งรัดให้ประหารชีวิตผู้ทำผิดกฎหมายภายใน 1 เดือน โกโกไม่รู้อย่างไรดีเพราะผู้ที่ควรจะต้องถูกประหาร

* อาจารย์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ชีวิตคนแรกคือตนเอง นังกิบูรับอาสาถูกประหารชีวิตแทนในอีก 1 เดือนข้างหน้าแลกกับการแต่งงานกับยัมยัม โโกโกจำใจยอม

เจ้าคุณปูบา ขุนนางหลายตำแหน่งของเมืองดิดิบูมาบอกว่าหลังจากนังกิบูถูกประหารชีวิตแล้ว ยัมยัมต้องถูกฝังทั้งเป็น ยัมยัมกลัว ไม่ยอมแต่งงานกับนังกิบู นังกิบูเสียใจจะฆ่าตัวตาย ก็พอดีขุนนางมาบอกว่ามิกาโดเสด็จมาถึงเมืองนี้แล้ว โโกโกร้อนตัวขอร้องนังกิบูขอเป็นการประหารชีวิตแทนการฆ่าตัวตาย นังกิบูตกลงแต่โกโกกลับทำไม่ได้ จึงเปลี่ยนเป็นทำหลักฐานว่าประหารชีวิตแล้วและให้นังกิบูออกจากเมืองไป นังกิบูขอแลกกับการแต่งงานกับยัมยัม โโกโกตกลง

โกโกถวายรายงานว่าได้ประหารชีวิตนังกิบูแล้ว กะติละร้องขึ้นว่านั่นคือพระโอรสปลอมตัวมา มิกาโดสั่งประหารชีวิตผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดหลังเสวยพระกระยาหารกลางวัน

โกโกและขุนนางที่เกี่ยวข้องปรึกษาหาทางแก้ไข บังเอิญนังกิบูกับยัมยัมผ่านมา โกโกขอให้นังกิบูแสดงตัวว่ายังมีชีวิตอยู่ นังกิบูยินยอมแต่มีข้อแม้ว่าโกโกต้องแต่งงานกับกะติละก่อน โโกโกจำเป็นต้องทำตามเรื่องจึงจบลงด้วยดี

ตัวละครซึ่งจัดได้ว่าเป็นผู้ร้าย มีพฤติกรรมเป็นอริกับนังกิบูซึ่งเป็นตัวเอกในละครเรื่องนี้คือ โโกโก ความเป็นอริของโกโกเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักคือ โโกโกจะแต่งงานกับยัมยัมผู้หญิงที่นังกิบูรัก โดยที่ยัมยัมยินยอมเพราะสำนึกในบุญคุณ ดังความว่า

นังกิบู : หล่อนนะไม่รักตาโกโกหรอก ไม่ใช่หรือ
ยัมยัม : ไม่รักจนนิดเดียว
นังกิบู : อ้อ ถ้าอย่างนั้นหล่อนแต่งกะเขาทำไมละ
ยัมยัม : อ้าว อย่าว่าเลย เขาได้มีพระเดชพระคุณมากะฉันมาก เขาได้เป็นผู้อุปถัมภ์คำชума ตั้งแต่ฉันยังเล็ก แต่ยังไง ๆ ฉันเชื่อว่า โโกโกคงไม่ยอมยกฉันให้กะเธอแน่ทีเดียว

(หน้า 21)

การที่เราจะกำหนดว่าตัวละครใดมีลักษณะเช่นใดนั้น เราจะพิจารณาที่บุคลิกภาพของตัวละคร ซึ่งโดยทั่วไปบุคลิกภาพของตัวละครจะปรากฏได้เป็น 2 ลักษณะคือ บุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายใน

บุคลิกภาพภายนอกคือ ลักษณะที่ผู้อื่นสามารถเห็นได้ สังเกตได้ ได้แก่ ลักษณะโครงสร้างของร่างกายซึ่งรับรู้ได้จากการมองหรือพบกัน เช่น รูปร่างงดงาม ชี้เหร่ สูง เตี้ย อ้วน ผอม ดำ ขาว แข็งแรง บอบบาง หน้าตาน่าเกรงขาม น่ากลัว น่าไว้วางใจ เป็นต้น และลักษณะการแสดงออกซึ่งรับรู้ได้จากการกระทำของตัวละคร เช่น กิริยา ท่าทางของตัวละคร เป็นคนเช่นใด ก้าวร้าว มีมรรยาท ไม่เรียบร้อย ชุ่มช้ำ คล่องแคล่วว่องไว ซักซ้า เป็นต้น

บุคลิกภาพภายในเป็นลักษณะภายใน เช่น สติปัญญา ความสามารถ ทศนคติ ค่านิยม อารมณ์ อุนิสัย สุขภาพจิต ซึ่งผู้อ่านจะทราบตัวละครนั้นมีบุคลิกภาพภายในเช่นใดก็เมื่อตัวละครแสดงบุคลิกภาพนั้นออกมาเป็นพฤติกรรม

บุคลิกภาพของโกโกสังเกตเห็นได้ทั้ง 2 ลักษณะเช่นเดียวกับตัวละครอื่นทั่วๆ ไป ดังนี้

บุคลิกภาพภายนอก

ในบทละคร ไม่ได้กล่าวถึงรูปร่างหน้าตาแต่พอจะคาดคะเนได้ว่าเป็นผู้ใหญ่มีอายุ เพราะเป็นผู้เลี้ยงดูยัมยัมและพี่น้องมาจนโต ดังความว่า

โกโก : คุณ นี่โง่ละแม่สาว ๆ สามคนที่ผมเล่าให้คุณฟังแล้วว่าได้เลี้ยงดูมาแต่เล็ก ๆ คนที่อยู่ตรงกลางนั้นแหละคือยัมยัมที่จะแต่งงานกับผม

(หน้า 19)

ลักษณะการแสดงออกของโกโกคือ เป็นคนยอมรับในตระกูลอันต่ำของตนเองแต่เย่อหยิ่ง ความเย่อหยิ่งนี้ โกโกแสดงออกอย่างสุภาพดังเช่นที่ โกโกพูดกับขุนนางว่า

โกโก : ... ข้าพเจ้าทราบอยู่ดีทีเดียว ท่านซึ่งเป็นขุนนางเก่าๆ คงจะต้องรู้สึกคับอกคับใจในการที่จะต้องเคารพนบนอบต่อคนที่มียศตระกูลอันต่ำเช่นตัวข้าพเจ้า แต่ครั้นข้าพเจ้าจะไม่บังคับให้ท่านกระทำเช่นนั้นก็จะเสียระเบียบราชการไป

(หน้า 11)

หรือข้อความที่โกโกพูดกับบุตรเลี้ยงถึงปูบาซึ่งถือตัวว่าเป็นผู้ที่มีตระกูลสูงก็เป็นการพูดโดยสุภาพแต่มีกระแสเหน็บแนม ดังความว่า

โกโก : (พูดกับผู้หญิงทั้งสาม) แม่เล็ก ๆ ก้อย่าหัวเราะเยาะแก่นักเลย อ้ายการจงหองของท่านปูบานะมันเป็นเหมือนโรคเรื้อรัง ต้องค่อยๆ รักษาไปทีละเล็กละน้อย (พูดกับปูบา) คุณอย่าถืออย่าทำเลย แม่เล็ก ๆ นั้นไม่เข้าใจความลำบากของคุณในการที่ต้องถ่อมตัวลงมาพูดกับคนสามัญไม่มีตระกูลสูง

(หน้า 20)

บุคลิกภาพภายนอกของโกโกเป็นลักษณะที่ปรากฏไม่เด่นชัดนัก ภาพที่ออกมาจะเป็นภาพผู้ชายมีอายุแล้วพูดสุภาพ อะลุ่มอล่วย การที่ผู้แต่งสร้างให้โกโกมีบุคลิกภาพภายนอกเช่นนี้ทำให้ความรู้สึกที่มีต่อโกโกซึ่งเป็นตัวผู้ร้ายค่อนข้างไปในทางที่ดี

บุคลิกภาพภายใน

บุคลิกภาพภายในของโกโกเท่าที่ปรากฏพบว่า ภาพของโกโก เป็นคนไม่ฉลาดนัก เชื้อคนง่าย บางครั้งนำสงสาร ดังจะเห็นได้จากกรณีที่โกโกต้องพึ่งพาปูบา ขุนนางหลายตำแหน่ง ซึ่งแสดงตัวว่าเป็นคนที่มีตระกูลสูง และที่ปูบายินยอมช่วยเหลือเพราะการทำงานกับโกโกทำให้มีช่องทางที่จะทุจริตได้ง่าย รวมทั้งยังสามารถเรียกร้องค่าตอบแทนต่างๆ จากโกโกได้เสมอ ดังที่ โกโกปรึกษาปูบาเรื่องการจัดงานของตน

ปูบาถามว่าจะปรึกษาในตำแหน่งใด ถ้าเป็นตำแหน่งเลขานุการเห็นว่าการจัดงานครั้งนี้ได้รับอนุญาตให้ใช้เงินราชการแผนกรับแขก เพราะฉะนั้นจึงต้องทำงานให้ใหญ่สมเกียรติยศ ถ้าในหน้าที่ข้าหลวงคลัง ขอแนะนำให้ใช้จ่ายอย่างประหยัด ถ้าเป็นหน้าที่ที่ปรึกษากฎหมายก็แนะนำให้ทำตามใจเมื่อเกิดปัญหาขึ้นค่อยหาทางแก้ความภายหลัง ในส่วนของตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาจะต้องรักษากฎหมายให้มั่นคง ดังนั้นหน้าที่สมุห์บัญชีใหญ่จะแก้ไขบัญชีให้เรียบร้อย จากนั้นในหน้าที่ผู้บังคับการกรมกองตระเวนก็จะสั่งจับตัวสมุห์บัญชีใหญ่ส่งศาลฟ้องฐานฉ้อพระราชทรัพย์ ปูบาเสนอว่าเนื่องจากตำแหน่งต่างๆ ทั้งหลายนี้อยู่ในคนคนเดียวคือตัวปูบา ดังนั้นจึงต้องติดสินบนให้มาก ๆ หน่อย จึงจะสำเร็จ โกโกสงสัยว่าเมื่อมีการติดสินบนตำแหน่งต่างๆ เงินติดสินบนก็ลงไปรวมในกระเป๋าเดียวกัน เรื่องราวก็จะรู้กันขึ้นมา

ปูบาคึกเอาถุงมาอวดว่าตั้งแต่รับตำแหน่งต่างๆ ก็ได้เตรียมการไว้แล้ว คือเย็บถุงเงินสำหรับใส่เงินของตำแหน่งต่างๆ ไม่ให้ปะปนกัน โกโกจึงพูดว่า

โกโก : พอแล้ว ผมได้เห็นแล้วว่าในเมืองนี้ไม่มีผู้ใดที่จะมีความสามารถรับราชการในตำแหน่งต่างๆ พร้อมๆ กันมากเช่นตัวคุณ ในเรื่องที่จะตบปากตบคอท่านเจ้าหน้าที่ต่างๆ ที่คุณกล่าวนั้น ผมจะขอตรึงรองดูทีก่อน แล้วคงจะคิดจัดการไปตามที่ควร

(หน้า 15)

เมื่อพิจารณาคำพูดของโกโกอีกด้านหนึ่งอาจพูดได้ว่าโกโกฉลาดกว่าปูบา เพราะโกโกฉลาดที่จะใช้ปูบาให้คิดให้ทำอะไรให้ตนโดยอาศัยจุดอ่อนของปูบาคือการเป็นคนโลภ ก็ได้

ความฉลาดของโกโกปรากฏอีกครั้ง เมื่อโกโกต้องไปเกี่ยวกะติฉะทั้ง ๆ ที่กะติฉะเป็นหญิงที่มีอายุแล้ว และไม่สวยงามที่โกโกออกปากว่าเป็นยักษ์นี่ โกโกก็ยังสามารถพูดแสดงเหตุผลให้กะติฉะรับรักได้ ดังเช่น

เมื่อกะติฉะว่าตนเองเป็นคนดูร้าย โกโกตอบดังนี้

กะติฉะ : แล้วก็เธอน่ะไม่เกลียดฉันเพราะฉันใจร้ายหรือคะ

โกโก : จะเกลียดหล่อนทำไม ถึงจะดูร้ายสักเท่าไร ความงามก็ไม่สูญไปได้ คนเราก็ดูดี หรือแม้แต่เพียงสัตว์เดียรฉานก็ดี ถ้างลงได้งามแล้วละก็ถึงจะยังงาย ๆ ก็คงไม่สิ้นงาม

(หน้า 71)

การที่กะติฉะเป็นสาวที่มีอายุมาก โกโกก็ชี้ให้เห็นข้อดีว่า

โกโก : จริตทีเดียว แล้วถ้าจะพูดไปอีกทาง ผู้หญิงสาว ๆ รุ่น ๆ ที่ไหนจะมาสู้ ที่มีอายุมาก ๆ แล้วอายุยิ่งมากความงามก็ยิ่งทวีมากขึ้น และความเฉลียวฉลาดก็จะยิ่งมากขึ้นทุกที่เหมือนกัน

(หน้า 72)

แต่เมื่อจะถึงเวลาที่ต้องกำหนดแต่งงานจริง ๆ โกโกก็ยังถามว่าตัวกะติฉะเป็นผู้ใหญ่พอที่จะแต่งงานได้หรือยัง และเมื่อกะติฉะถามกลับมามว่า จะให้รอไปเมื่อไร โกโกก็อดไม่ได้ที่จะตอบว่า

โกโก : รอไปจนหล่อนอายุสักแปดสิบไม่ดีหรือ หรือหล่อนเห็นว่าตัวหล่อนน่ะเป็นผู้ใหญ่พอแล้ว

(หน้า 73)

โกโกพยายามประวิงเวลาที่จะต้องแต่งงานกับกะติฉะ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าต้องแต่งโดยด่วน การเกี่ยวพาราสีครั้งนี้จบลงด้วยทั้งสองเข้าพิธีแต่งงานกันทันที

เมื่อโกโกต้องพูดแสดงเหตุผลเมื่อต้องมีผู้ถูกประหารชีวิตขุนนางต่าง ๆ เสนอว่าควรประหารชีวิตโกโกก่อน เพราะเป็นผู้ทำผิดกฎหมายก่อน โกโกก็ให้เหตุผลที่ไม่สมควรทำอย่างน่าเชื่อถือ ความว่า

โกโก : ทำไมละ ข้อหนึ่งการตัดหัวตัวเองนั้นเป็นของลำบากเหลือเกินและอันตรายจัด ข้อสองถ้าจะทำเช่นนั้นก็ต้องแปลว่าผมทำลายชีวิตตัวเอง ซึ่งเป็นข้อผิดพระราชกำหนดกฎหมาย ท่านระวางโทษไว้ถึงประหารชีวิต

ปูบา : ก็จริงอยู่

โกโก : แต่อย่างไร ผมไม่เห็นเลยว่าอายุการตัดหัวตัวเองน่ะ จะทำได้ยังงาย

ปูบา : ก็ถ้าจะพยายามสักหน่อยก็เห็นจะพอสำเร็จได้กระมัง

ซูเย : ถึงแม้ว่าจะตัดขาดเพียงสักครั้งเดียวก็ยิ่งจะดีกว่าไม่ตัดเสียเลย

ปูบา : จริง จริง จะได้เป็นพยานให้เห็นได้ว่าคุณได้ตั้งใจจะกระทำการตามหน้าที่ตามรับสั่งพระราช

โกโก : รับประทานโทษ ในข้อนี้ผมจะยืนยันคำแข็งแรงในตำแหน่งเพ็ชรฆาตยังงี้จะให้ผมทำการสับพรวอย่างคุณว่าไม่ได้ ถ้างมือแล้วต้องให้สำเร็จเรียบร้อยทีเดียวถึงจะได้

(หน้า 28)

โกโกเป็นคนใจอ่อน ดังเช่นเมื่อเห็นว่ำนังกิบูคิดฆ่าตัวตายเพราะไม่สมหวังในความรักก็ห้ามปราม ดังความว่า

โกโก : ย้าย อย่าพูดเป็นบ้ายังงั้น ฉันนี่นะเป็นคนใจอ่อนที่สุดทีเดียว เพราะฉะนั้นถ้าแกละขึ้นทำลายชีวิตแกเองจริงละก็ฉันจะต้องตะโกนเรียกโปลิซให้อิงทีเดียว

นังกิบู : ก็ลองตะโกนดูซิ พอตะโกนขึ้นเมื่อไหร่ฉันก็จะแหงตัวตายเสียด้วยกันหยั้นนี่ ยังงี้ ยังงี้ (ทำท่าแหงหัวตัวเอง)

โกโก : อย่าๆ เสียใจแล้ว นี่แน่แกละเป็นคนใจเหี้ยมโหดเหลือเกินนั้ก แกละไม่รู้หรือว่าการฆ่าตัวตายนะเป็นความผิดอย่างร้ายกาจ มีระวางโทษถึง ...

(หน้า 30-31)

เมื่อต้องทำหน้าที่เพชรฆาตโดยนังกิบูยอมถูกประหารชีวิต ก็ไม่อาจทำได้โดยกล่าวว่า

โกโก : นี่แน่ะ ผมจะว่าให้ฟัง ในหน้าที่เจ้าคุณเพชรฆาต ผมได้ตกลงสัญญาแล้วว่า จะตัดหัวนังกิบูภายในเดือนหนึ่ง เวลานี้ผมยังไม่ได้เตรียมตัวเลย ยังไม่รู้ว่าจะทำยังไงกัน ผมได้ตั้งใจไว้ว่าจะต้องฝึกหัดเสียก่อน ผมคิดไว้ว่าจะเริ่มต้นด้วยหนูตะเภา แล้วค่อยๆ เขยิบให้สูงขึ้นมาทุกที ในหมู่สัตว์จนถึงมนุษย์ ที่จริงผมนี่เป็นคนใจอ่อนมาก เมื่อผมยอมรับตำแหน่งพระยาเพชรฆาตนะ ผมนึกว่าหน้าที่มีแต่พอเป็นสังเขปเท่านั้น ไม่ได้นึกเลยว่าจะต้องฆ่าคนจริง ๆ ถ้าผมรู้ว่าจะต้องฆ่าคนจริง ๆ คุณนึกหรือว่าผมจะรับผมนะตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเลยสักครั้งเดียว (เช็ดน้ำตา)

(หน้า 51-52)

ในที่สุดก็หาทางออกโดยให้นังกิบูได้แต่งงานกับยัมยัมและออกนอกเมืองไป ส่วนตนเองทำหลักฐานว่าได้ประหารชีวิตนังกิบูแล้วเพราะไม่ต้องการประหารชีวิตใครจริง ๆ

ข้อที่เป็นอริกับตัวเอกของโกโกมีเพียงประการเดียวคือเป็นอริในความรัก โกโกชนะนังกิบู เพราะยัมยัมสำนึกในบุญคุณที่โกโกเลี้ยงดูมา และโกโกพยายามแสดงให้ยัมยัมเห็นในส่วนดีของโกโกมาโดยตลอด ดังเช่นที่โกโกพูดกับนังกิบูว่าอย่าทำให้ยัมยัมเปลี่ยนความคิดเสียเพราะได้สอนไว้ตั้งแต่เด็ก ความว่า

โกโก : กิ-กิ - เอา ฉันตกลงตามแกขอ ฉันนึกเสียว่าเท่ากะเลือนการวิวาหมงคลของฉันออกไปเดือนหนึ่ง แต่ฉันแน่ะ ขออย่าให้แกพูดป่นหัวแม่ยัมยัมให้ซึ่งฉันเสียนะ ฉันจะได้ตั้งอกตั้งใจสั่งสอนแม่ยัมยัมไว้เพื่อเป็นเมียฉัน หล่อนได้เคยแต่นึกอยู่เสมอว่าฉันนะเป็นคนที่ฉลาดและโอ้อวดมอริ ฉันก็ไม่อยากให้หล่อนกลับความคิดเสียเลยนะ

(หน้า 33-34)

หลังจากที่โกโกยอมยกยัมยัมให้แต่งงานกับนังกิบูเป็นเวลา 1 เดือน เพื่อแลกกับการถูกประหารชีวิตแทนตนแล้ว โกโกยังพยายามขัดขวางโดยนำความมาบอกนังกิบูและยัมยัมว่า หลังจากนังกิบูถูกประหารชีวิตแล้วยัมยัมจะต้องถูกฝังทั้งเป็นด้วย ครั้นนังกิบูสอบถามเพื่อหาข้อเท็จจริง พยานหลายตำแหน่งที่โกโกยกมาอ้างนั้นที่แท้จริงแล้วก็คือ ปูบาเพียงคนเดียว ดังความว่า

โกโก : ฉันฟังไปได้ความมาว่าตามพระราชกำหนดกฎหมาย ถ้าชายใดต้องโทษถึงประหารชีวิต ภรรยาของชายผู้นั้นท่านให้ฝังเสียทั้งเป็น

ยัมยัม : ตายๆ อะไรฝังทั้งเป็น

โกโก : จะ ฝังทั้งเป็น

นังกิบู : ก็นี่คุณไปได้มาจากไหนล่ะ
โกโก : อ้อ ท่านปูบับอกฉัน แกเป็นที่ปรึกษากฎหมายของฉัน
ยัมยัม : จะผิดไปละกรรมัง
โกโก : ฉันแต่แรกก็คิดว่ายังงั้นเหมือนกัน แต่ฉันไปถามท่านพนักงานอัยการ ท่านอธิบดีผู้พิพากษา ท่านผู้พิพากษารอง ก็คงมีความเห็นเหมือนกันทั้งนั้น

(หน้า 46-47)

ความที่โกโกนำมาบอกนังกิบูและยัมยัมจึงอาจจะเป็นความจริงก็ได้หรือไม่เป็นความจริงก็ได้เพราะเมื่อโกโกต้องการให้ปูบับทำอะไรให้ก็จะใช้วิธีติดสินบนเสมอตั้งแต่เช่นเมื่อโกโกต้องการจะกอดยัมยัมและยัมยัมปฏิเสธโกโกให้เหตุผลว่าถูกต้องตามธรรมเนียมและให้ปูบับยืนยัน ดังความว่า

โกโก : (พูด) เออแม่ยัมยัม แม่คู่ดูนาหงั้นของพี่ (ตรงเข้าไปทำท่าจะกอด)
ยัมยัม : อะไรจะมากอดจูบดินฉันต่อหน้าคนออกเป็นก่ายเป็นกองเทียวฤ
โกโก : ฉันก็คิดว่าเช่นนั้น
ยัมยัม : (พูดกับน้องสาว) ดูมันยังงี้ๆ อยู่หน้อยนะ
ปั๊ปป๊อ : จริง มันยังงี้ๆ อยู่
ปิตชิง : เห็นจะไม่ใช่ไรหรอก คงเป็นธรรมเนียมใหม่ในสมัยนี้หรือยังงี้เป็นแน่เทียว ธรรมเนียมนะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเทียวนะ
ยัมยัม : ก็ฉันจะไปรู้อย่าง พวกกุลสตรีชั้นใหม่เขาจะใช้ธรรมเนียมยังงี้กันก็ไม่ว่า หนังสือพิมพ์กุลสตรีที่ออกใหม่ครู่ก็ไม่ให้เราอ่าน แต่นั่นแหละ ถ้ามันเป็นธรรมเนียมยังงั้นฉันก็ไม่ขัดขวาง
โกโก : เป็นถูกต้องตามธรรมเนียมอย่างใหม่ละ จริงไหมท่านที่ปรึกษา
ปูบับ : จริง ถูกต้องตามธรรมเนียมที่ใช้กันในหมู่กุลสตรีเดี๋ยวนี้
โกโก : ก็ดีแล้ว (กอดและจูบยัมยัม)

(หน้า 16-17)

อย่างไรก็ตาม ความที่โกโกนำมาบอกว่าภรรยาของชายที่ถูกประหารชีวิตจะต้องถูกฝังทั้งเป็นนี้ ทำให้ยัมยัมไม่ยอมแต่งงานกับนังกิบู ซึ่งเป็นไปตามแผนของโกโก ทำให้โกโกดีใจมาก แต่ความดีใจของโกโกนี้เป็นไปไม่นาน เพราะนังกิบูยืนยัน ว่าถ้าไม่ได้แต่งงานกับยัมยัมจะฆ่าตัวตาย ดังความว่า

นังกิบู : ฉันรักแม่ยัมยัมเสมอด้วยชีวิตทีเดียว เพราะฉะนั้น เมื่อจะไม่ได้แม่ยัมยัมแล้วชีวิตจะเอาไว้ทำไม บ่ายวันนี้ฉันจะได้จัดการแหะท้องฉันเองตามธรรมเนียมสะมุไรชายชาติทหาร
โกโก : อ๊ะๆ ฉันยอมไม่ได้นะ
นังกิบู : ทำไม
โกโก : ก็พูทโธ่ แกได้สัญญาแล้วว่า จะตายด้วยดาบเจ้าคุณเพ็ชรฆาตภายในกำหนดเดือนหนึ่ง ถ้าแกไปชิงฆ่าตัวแกเองเสียก่อนกำหนดฉันจะเป็นยังงี้ขอให้นึกดูเถอะ ฉันจะมีต้องถูกประหารชีวิตแทนแกหรือ

(หน้า 49-50)

โกโกยอมให้นังกิบูฆ่าตัวตายไม่ได้เพราะจะไม่มีใครให้ประหารชีวิตเมื่อถึงกำหนด แผนการของโกโกจึงไม่ช่วยให้สถานการณ์ทางโกโกดีขึ้นเลย กลับยิ่งแย่ลงไปกว่าเดิมเพราะจะดำเนินตามแผนเดิมยัมยัมก็ไมยอม

เหตุการณ์กลับแย่ลงไปอีกเมื่อปูบาเข้ามาบอกข่าวว่ากระบวนเสด็จสมเด็จพระเจ้ามิกาดอจะถึงเมืองอยู่แล้ว โกโกเข้าใจว่าคงเสด็จมาเพื่อทรงทราบว่าเมืองนี้ได้ทำตามรับสั่งแล้วหรือยัง โกโกจึงเร่งรัดทวงสัญญาจากนังกิบูว่า จะฆ่าตัวตายไม่ได้ ต้องตายด้วยการประหารชีวิตตามสัญญา

เรื่องทำท่าว่าจะเป็นไปด้วยดีเพราะนังกิบูตกลงอย่างง่ายดาย แต่ปัญหาก็เกิดกับโกโกอีกจนได้ โกโกไม่กล้าทำหน้าที่เพชรฆาตโดยให้เหตุผลที่น่าเห็นใจว่า

โกโก : อะไได้ อยู่ดีจะให้ตัดหัวเอายุบยับยังงั้นที่ไหนได้ อย่าว่าแต่คนเลย แต่แมลงวันสักตัวเดียวยังไม่เคยฆ่า

ปูบา : ก็นั่นแหละ แต่ว่าธรรมดาพระยาเพชรฆาฏ

โกโก : นี่เนาะ ผมจะว่าให้ฟัง ในหน้าที่เจ้าคุณเพชรฆาฏ ผมได้ตกลงสัญญาแล้วว่า จะตัดหัวนังกิบูภายในเดือนหนึ่ง เวลานี้ผมยังไม่ได้เตรียมตัวเลย ยังไม่รู้ว่าจะทำยังไงกัน ผมได้ตั้งใจไว้ว่าจะต้องฝึกหัดเสียก่อน ผมคิดไว้ว่าจะเริ่มต้นด้วยหนูตะเภาแล้วค่อย ๆ เชียบให้สูงขึ้นมาทุกทีในหมูสัตว์จนถึงมนุษย์ ที่จริงผมนี้เป็นคนใจอ่อนมาก เมื่อผมยอมรับตำแหน่งพระยาเพชรฆาฏนะ ผมนึกว่าหน้าที่จะมีแต่พอเป็นสังเขปเท่านั้น ไม่ได้นึกเลยว่า จะต้องฆ่าคนจริง ๆ ถ้าผมรู้ว่าจะต้องฆ่าคนจริง ๆ คุณนึกหรือว่าผมจะรับ ผมนะตั้งแต่เกิดมายังไม่เคยฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเลยสักครั้งเดียว (เข็ดน้ำตา)

(หน้า 51-52)

เรื่องเริ่มยุ่งกันใหญ่ ในที่สุดโกโกก็นึกถึงวิธีการเดิมที่เคยใช้ได้ผลขึ้นมาได้ โกโกติดสินบนปูบาให้ทำหลักฐานเท็จรายงานว่าได้ประหารชีวิตนักโทษแล้ว และให้มีพยานรับรอง

โกโก : การที่ฉันจะประหารชีวิตแก ถ้าจะให้มันเป็นหลักฐานฉันก็จะต้องทำต่อหน้าพยานผู้มีหลักฐานไม่ใช่หรือ ก็ถ้าเช่นนั้นฉันจะไม่ฆ่าและจะเป็นแต่จะทำหนังสือไว้ต่อหน้าพยานว่าได้ฆ่าแล้วก็ไปพ้อเหมือนกัน จริงไหมละ พยานที่มีหลักฐานนะหาได้ถมไป ดูทีหรือนั่นยังงัยละ(ชี้ปูบา) อธิบดีผู้พิพากษา ปลัดเมือง นายอำเภอ ผู้บังคับการกองตระเวน ท่านเจ้าหน้าที่ทั้งสี่นี้ก็เป็นคนสำคัญพออยู่แล้ว และคงเต็มใจสาบานเป็นพยานทุกคนไม่ใช่หรือ

ปูบา : นี่จะให้ผมเข้าใจหรือว่าคุณนะประสงค์จะให้ท่านเจ้าหน้าที่ทั้งสี่ที่กล่าวแล้วนั้น สาบานสิ่งที่ไม่จริงเพื่อจะช่วยให้คุณให้พ้นอันตราย

โกโก : เอะนะ อย่าวิตกเลย คงจะถูกหมิ่นประมาทอีกตามเคย

ปูบา : อ้อ ก็จะมีหมิ่นประมาทเป็นเงินสด หรือจะจดบาปไว้

โกโก : เอาเถอะ เงินสดเหียว

(หน้า 52-53)

ส่วนของนังกิบูให้ออกนอกเมืองไปเสีย นังกิบูยินยอมถ้าโกโกยอมยัมยัมให้ โกโกจำใจต้องยกยัมยัมให้ทำพิธีแต่งงานกันแล้วขอให้รับเดินทางออกจากเมืองไป

เมื่อสมเด็จพระเจ้ามิกาดอออกจากราชการ โกโกถวายรายงานว่าได้ประหารชีวิตนักโทษไปแล้ว 1 คนเมื่อเช้านี้ และเพื่อให้หน้าเชื่อถือ โกโกและขุนนางต่าง ๆ พวกกันบรรยายภาพเพื่อให้หน้าเชื่อถือยิ่งขึ้น ข้อความที่กล่าวถึง

เหตุการณ์ตอนนี้เป็นเรื่องเกินจริงทำให้เกิดความขบขัน

โกโกกล่าวว่

โกโก : เมื่อถึงยามนักโทษจะตายนั้น ตัวมันสิ้นพินกระตบกันกักกัก ข้าพระองค์ตรงไป
ไม่ชะงัก ชักดาบเพ็ชรออกจากฝักโดยทันที พอมันรู้สึกว่มาเจ็ดเจ็ด เลือดไม่เหลือจน
นิตซิดเป็นผี ข้าพระบาทเกร็งข้อย่อเป็นที พินเหมาะดีหัวกลิ้งอยู่กลางทราย
(หน้า 58)

ปิตซิงไม่ยอมน้อยหน้าเล่าบ้างว่

ปิตซิง : เจ้าคนโทษโหดเหี้ยมเมื่อจวนตัว ที่จริงกลัวแส้รังวางท่าทางเฉย เข้าหลักแล้วมีหน้า
ทำเสบาย หน้ายังงายตาสา่ยชายซ้อนไป พอทอดตามาทางกระหม่อมฉัน มันกลับหัน
หน้ามาหลิวตาให้ แล้วยังเค้นยืมกรุ้มกรุ้มไชร้ บัดเดียวใจศัรชะก็กระเด็น
(หน้า 58)

ส่วนปูบากล่าวว่

ปูบา : ข้าพระบาทสามารถทูลแกลง ไม่เสแสร้งนำเท็จมาทูลว่ เมื่อศัรชะสับนั้นนั้นแล้วนา ยัง
อุส่าห์รำลึกนึกความควร มันหันหน้ามาทางข้าพระองค์ ก็มเกลศลงค่านับสามทีถ้วน
มันรู้จักประมาณกาลประมวญ ทำให้ชวนสังเวชเสียจริงเจียว
(หน้า 59)

สิ่งที่แต่ละคนพูดนั้นสังเกตได้ว่เป็นเรื่องเกี่ยวกับปมด้อยของตนเองทั้งสิ้น เช่น โกโกเป็นคนขี้ลาดใจอ่อน
เมื่อแต่งเรื่องจึงแต่งเรื่องให้ตนเป็นเพ็ชรฆาตที่กล้าหาญ เข้มแข็ง ปิตซิงเป็นหญิงสาวดั่งนั้นเรื่องที่แต่งจึงให้นักโทษ
ทำท่ากรุ้มกรุ้มกับตน ส่วนปูบาเป็นคนถือตัวว่เกิดในตระกูลสูงเป็นผู้ดีมาหลายชั่วอายุคน จึงแต่งให้นักโทษที่ถูก
ประหารชีวิตแล้วก็มศัรชะที่ขาดแล้วค่านับตนถึงสามครั้ง

เหตุการณ์กลับพลิกความคาดหมายเมื่อสมเด็จพระเจ้ามิกาโดแจ้งว่ ที่เสด็จมาที่เมืองนี้ก็เพื่อมาตามหา
รัชทายาทที่ทราบว่ปลอมตัวมาเป็นคนจนชื่อนังกิบูเทียวัดกระจับปี่ร้องเพลงอยู่ที่เมืองนี้

ข่าวนี้ทำให้โกโกตกใจมาก เมื่อตรัสถามถึงมีอาการติดอ่าง เนื้อความตอนนี้มีว่

มิกาโด : และเดี๋ยวนี้เราได้ทราบข่าวว่มาอยู่ในเมืองติติบูนี่เอง ปลอมตัวเป็นคนจน เทียวัด
กระจับปี่ร้องเพลง

โกโก : ติดกระจับปี่ร้องเพลง (พูดปองปากกับปูบาและปิตซิง)ตายละชิ กรรมตามทันเสียแล้ว
คราวนี้

มิกาโด : ช่วยหาตัวมาให้เราสักทีเถอะ ปลอมชื่อเรียกตัวว่ นังกิบู

โกโก : ก็ ๆ - เอ้อ - ก็ ๆ -

มิกาโด : ทำโม

โกโก : ถ้าปากอยู่หน่อยเพอะคะ ฟังไปเสียเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ได้ทราบว่จะออกไปเทียวนอกเมือง
ญี่ปุ่น

(หน้า 60)

ผู้ร้ายในมิกาโด : ถึงร้ายก็น่ารัก

กะติจะอ่านรายงานพบว่านังกิบูคือผู้ที่ถูกประหารชีวิตไปเมื่อเช้านี้ เรื่องนี้ทำให้โกโกและขุนนางทุกคนเข้าตางจนจะบอกความจริงว่าเป็นรายงานเท็จก็ไม่ได้ จะไม่บอกก็ไม่ได้ ในที่สุดก็ต้องโทษถึงประหารชีวิตในเวลาหลังเสวยพระกระยาหารกลางวัน

โกโกและผู้เกี่ยวข้องหันหน้าปรึกษากันว่าจะทำอะไรดี ก็พอดีนังกิบูกับยัมยัมซึ่งแต่งงานกันแล้วผ่านมาโกโกขอร้องให้นังกิบูปรากฏตัว นังกิบูยอมแต่มีข้อแม้ว่าโกโกต้องแต่งงานกับกะติจะ เพราะปัญหาของนังกิบูคือต้องแต่งงานกับกะติจะ ตราบใดที่กะติจะยังไม่แต่งงาน นังกิบูก็ไม่ปลอตกัย เหตุการณ์ตอนนี้ทำให้โกโกตกอยู่ในที่นั่งลำบากและน่าสงสารมาก เพราะกะติจะเป็นหญิงสาวที่เกินวัยสาว ดังความที่นังกิบูเล่าให้ยัมยัมฟังว่า

นังกิบู : เมื่อสองสามปีมาแล้วฉันเคราะห์ร้าย พะเอินผู้หญิงผู้ดีคนหนึ่งอยู่ในวัง ชื่อกะติจะเกิดมีความเสนหาในตัวฉันขึ้นมา ที่จริงนะฉันเห็นว่ากะติจะก็เป็นผู้ใหญ่มาแล้ว จึงไม่นึกฝันว่าจะมาเกิดรักฉันขึ้นได้เช่นนั้น เมื่อพบปะกันเมื่อใด ฉันก็พุดจาด้วยโดยดี เพราะนึกเสียว่าไม่เป็นไร ...

(หน้า 24)

ความเป็นคนมีอายุนี้เป็นข้อที่ตัวละครกล่าวถึงกะติจะเสมอ ดังที่ นังกิบู พุดกับกะติจะว่า

นังกิบู : ขอให้เข้าใจว่า ฉันพุดกับหล่อนเพราะฉันเกรงใจว่าเป็นคนแก่ ครั้นจะไม่พุดด้วยก็กลัวหล่อนจะเสียใจ

(หน้า 37)

ปิตชิง ก็กล่าวถึงกะติจะเป็นคนแก่ ดังความว่า

ปิตชิง : เชิญไปโน่นแม่แก่แรด แม่ถูกแดดหนักนักจักแห้งเกราะ ...

(หน้า 38)

นอกจากจะเป็นสาวใหญ่มียายุแล้ว กะติจะยังเป็นคนไม่สวยอีกด้วย ตัวของกะติจะก็ทราบดีว่าตนเป็นคนไม่สวย แต่จะให้ผู้หญิงยอมรับอย่างจริงจังนั้นยาก กะติจะจึงพยายามหาจุดที่ตนเองคิดว่าอวดได้มากกล่าว ดังความว่า

กะติจะ : พุดยังงี้ไม่ได้ตั้งใจพุดจริง ๆ ฉันรู้พูดอกว่าท่านนะเห็นฉันไม่สวย แต่ที่จริงคนเช่นท่านนั้นปัญญาต่ำต้อยไม่รู้อะไรจริง ท่านมองหาความงามแต่เฉพาะใบหน้า แต่ตัวฉันนะถึงหน้าจะไม่งามก็ยังหาที่งามแห่งอื่นได้ เหมือนหัวไหล่ข้างซ้ายของฉันเช่นนี้ หาทีไหนสู้ไม่ได้ในโลก ข้อศอกขวาของฉันก็เป็นสิ่งงามอีกแห่งหนึ่ง ใครเห็นแล้วจำเป็นต้องติดใจ

(หน้า 59-60)

ความงามที่กะติจะกล่าวถึงตนเองนี้ไม่เป็นที่ยอมรับของคนอื่น และผู้อื่นยังนำมาพุดล้อเลียน ดังที่โกโกและคนอื่น ๆ กล่าวถึงกะติจะเมื่อนังกิบูยื่นข้อเสนอว่าให้โกโกแต่งงานกับกะติจะว่า

โกโก : พุโธ! นี่หล่อนเคยเห็นยายคนนั้นแล้วหรือยัง เหลือที่จะกลืนเข้าไปได้เชียวนะ

ปิตชิง : นำเกลียดอยู่แต่หน้าเท่านั้นนะคะ หัวไหล่ซ้ายหาทีไหนสู้ไม่ได้ในโลกนะคะ

บูบา : ข้อศอกขวาใครเห็นติดใจเหียวนะคุณ

(หน้า 65)

ความไม่สวยของกะดิดจะน่าจะไม่สวยมาก ถึงขนาดโกโกเรียกว่ายักษ์นี้เลยทีเดียว ดังความว่า
โกโก : ยังมีหน้าจะข้าต้องแข็งใจ คลานเข้าไปเกี่ยวนางยักษ์นี้ แม่คู่ชีวิต พี่นี้จำลาแล้วเอ๋ย
(หน้า 66)

ความจริงน่าจะสงสารโกโก แต่โกโกก็เป็นฝ่ายตรงข้ามกับพระเอก ดังนั้นการที่โกโกต้องไปเกี่ยวและ
แต่งงานกับกะดิดจะจึงเป็นเรื่องที่ผู้ชมพอใจ

ปัญหาที่แท้จริงของเรื่องนี้เริ่มที่พระเจ้ามิกาโดบังคับให้รัชทายาทแต่งงานกับกะดิดะ สาวแก่ซึ่งหาความงาม
ยาก ทำให้รัชทายาทต้องปลอมตัวเป็นนักรบ มาพบกับยักษ์ซึ่งเป็นคู่หมั้นของโกโกและกำลังจะจัดงานแต่งงานกัน
โกโกจึงเป็นอุปสรรคของความรักระหว่างนักรบกับยักษ์

แม้ว่าโกโกจะเป็นอุปสรรคของความรักระหว่างนักรบกับยักษ์ แต่พฤติกรรมโดยตลอดของโกโกกลับช่วย
แก้ปัญหานั้นเป็นต้นเหตุของเรื่อง โดยโกโกต้องยกยักษ์คู่หมั้นของตนเองให้กับนักรบ ส่วนตนเองกลับต้องไป
แต่งงานกับกะดิดะแทน ทำให้ผู้ร้ายในเรื่องนี้กลายเป็นผู้ช่วยพระเอกไปโดยไม่ได้ตั้งใจ

มาถึงตรงนี้แล้วท่านเห็นด้วยหรือยังว่า บทบาทผู้ร้ายของโกโกนั้นไม่มีความร้ายกาจหรือประสงค์ร้ายต่อผู้ใด
เลย และจะเรียกได้หรือยังว่าผู้ร้ายในเรื่องมิกาโดนี้ เป็นผู้ร้ายที่น่ารัก

เอกสารอ้างอิง

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. บทละครสังคีตเรื่องมิกาโดกับวังตี. กรุงเทพฯ : มูลนิธิมหามกุฏราช-
วิทยาลัย, 2509.